

מסורת הש"ס

(א) [לקמן מג.], (ב) לעיל לג., (ג) שבעות לו.; (ד) ונמייח י"ל דלא חשיב אלא הני דאמרי כהדיא דלדס מקנה אכל ר"ש דלא אמר כהדיא אלא שם לקדקק מדביו לא חשיב ועוד דגלוה הכי גריך לתרן אמאי לא חשיב ר"ח כר"ש דהמוכר את הספינה. מ"י עה"ג, (ה) מ"י כ"י, (ו) ומהי שייך למיעבי אממתי דהפא אנתייתא הוי ליה למיעבי אי רשא רבנן וסופא ר"ש. מ"י עה"ג, (ז) ונע"פ מוס' ב"ק עב. ד"ה ספיפא וכו', (ח) נקדושי' כד: גיטין מג.].

תורה אור השלם
1. נפש ב' תחטא ומקטלה מעל ב'י ובחוש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזול או עשק את עצמיתו; או מקצא אגדה ובחש בה ונשבע על שקר על אחת מכל אשר יעשה הָאָדָם לְחַטֹּא קְרִבָּהּ: ויקרא ה כא, כב

גליון הש"ס

גמ' בקא מיניה אב"י מרבה. עיין במשנות מהר"ם יסמן סו ותשנות רשד"ס תפ"ח וי"ד יסמן רמ"ב פהריטו כסוגולא 10:

תוספות רי"ד
ובושת ופגם ה"ה של אב ואע"פ שאל הספיק לגבות ואם מת האב ה"ה של אחיו. פ"י שכיון שנתחייב כב"ד ליתן לאב ככר וזה כהן האב אצ"פ שלא גבה ואם מת עד שלא הספיק לגבות אותן דאחין הוו כללה ואם לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב ה"ה של עצמה לא של אחיו שא"ה האב מוריש זכות בתו לבניו ואילו מתה היא אחר שמת האב אם עמדה בדין עמו ונתחייבו לה גם הקנס כב"ד מירושלמי לאחים ואם לא עמדה בדין הקנס אינה מורשת אותם לאחים דהכי אמרי' בגמרא כיון דאילו מודה ביה מיטטר אינו ממון להורישו לירושלם אבל הברשת והפגם והצער שאין יכול להפטר מקו בהודאתו וה"ה מורישתם לאחי'. וה"ה בכל חבלה דעלמא אצ"פ שלא עמד עליהן בדין מורישן אדם לבניו שאם חבל ראובן בשמעון ולא הספיק לתובעו בדין עד שמת יורשיו תובעים אותו אבל אם גבר ראובן שורו של שמעון וטבח ומכר ולא הספיק לתובעו בדין עד שמת אין יורשיו יכולים לתובעו דכל קנסא דינן דאי מודי ביה מיפטר לא הוי ממון להורישו לבניו: עמדה בדין עד שילא בגרה ה"ה של האב וכיון שנתחייב ליתן לאב בעדים דתו לא מצי מודי ומיפטר ומת האב קודם שהספיקה לגבותו ה"ה של אחין ואם לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה דפקע זכות האב דרחמנא אמר ונתן לאבי הנערה

נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות

מעשה ידיה. שעשתה בחיי אביה: **אע"פ שלא גנסה**. כגון שכן פעולה: **מס האב הרי הוא של אחיס**. דמשכאל לעולם וזה צו האב ולא דמי לקנס דלא הוי ממון עד שעמד בדין ויעידוהו דהא אי מודה מיפטר: **מליאסה**. בגמ' [מג.]. פריך ממאן גביא: **גב' לאביה אינטריכא ליה**. דלא תנן: **מדקא יהי מפסה**. קנס ובושת ופגם פשיטא דלאביה יניחו דאי לדידה הא חללה גביה: **אנסא ופיסית**. או פיסית: חייב. קרן וחומש ואשם אם הודה אחרי כן וחוה אשם גזילות: שאינו משלם קנס **ע"פ עצמו**. אלא על פי עדים וכיון דלאילו אודי ליה קמן כשתבעו הוה מיפטר כי כפריה נמי אין זו שבעת כפירת ממון: **אכל משלם נושא ופגם**. דממונא הוא ואשתתכא דממונא כפריה. ולקמן [סס] מפרש טעמא דרבנן דקא סברי סתם טוען אנסת לא תבעו אלא בושת ופגם ולא נשבע זה על כפירת קנס: **בעא מיניה אב"י מרבה**. כר נחמני. דרביה הוה: **כיון דעמד בדין**. כבר ואי הוה מודי ליה קמן הוה משלם שכבר חייבוהו ב"ד ראשון על פי עדים השתא ממונא כפריה וחיוב: **או דלמא אף על גז דעמד בדין**. ואי מודה הוה מיחייב אפילו הכי לא מיחייב בכפירתו קרבן שבעה הוואל ועיקרו קנס ולא חייבה מורה קרבן שבעה אלא על פקדון ותשומת יד וכיוצא בהן: **הפגס אס שני**. נמי קנסא הוה שהרי ממונו הוה כאחד מן החמורים: מאי

אומר לא אנסתי ולא פיתיתי המית שורך את עבדי והוא אומר לא המית או שאמר לו עבדו הפלת את שיני וסימית את עיני והוא אומר לא הפלתי ולא סימיתי ונשבע והודה יכול היא חייב ת"ל יוכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזול או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר ימה אלו מיוחדין שהן ממון אף כל שהן ממון יצאו אלו שהן קנס מאי

אלא דלרבנן בושת ופגם קא תבע ולר"ש קנס קא תבע אכל אם היה מפרש כהדיא דקנס קא תבע היה עטור לרבנן כמו לר"ש א"כ אמאי צעי אליצא דר"ש טפי מלרבנן דה"ר הוה מני למצעי לרבנן אם פירש דקנס קא תבע ואההיא כרייתא דמייתי בסמון היה לו לקבוע צעיתו לר"ש: **אך דלמא אע"ג דעמד בדין קנסא הוא ומודה בקנס פטור**. כן כתבו בכל הספרים אכל צקונטערס פירש או דלמא אע"ג דעמד בדין ואי מודה ביה מיחייב אפילו הכי לא מיחייב קרבן שבעה כיון דעיקרו קנס ולא הוי דומיא דפקדון דקרא משמע מתוך פירושו דפשיטא ליה לאב"י שהוא ממון לכל שאר דברים היכא דעמד בדין לשלם על פי עצמו או להורישו לבניו דמאי שנא ולא מיבעיא ליה אלא לענין קרבן שבעה דווקא משום דכתיב וכחש דכתיב דעיקרו דעיקרו ממון כדפי' וההיא דלקמן דחקו לפרש כן דפריך אב"י בסוף הסוגיא אממתי דר"ש פוטר כו' וקאמר טעמא דלא עמד בדין הא עמד בדין דע"פ עצמו כו' משמע דפשיטא ליה לאב"י היכא דעמד בדין דהוי ממונא וקשה שגריך למחוק הספרים ועוד דאדפריך ליה אב"י לרבה דהוי ממונא הוי להורישו לבניו כו' תקשי ליה לנפשיה דאב"י גופיה מודה דהוי ממון לכל דבר אלא דמצעיא ליה דווקא לענין קרבן שבעה כדפי' ועוד אמאי אינטריך לשנוי כי קאמר רבה בשאר קנסות ינמא דצקנס דלזונס נמי קאמר רבה דהוי ממון להמחייב פוטרא כשעמד בדין דהא אפי' בסוף הסוגיא פשיטא ליה לאב"י דהוי ממון לענין שמתחייב בעמיתו כדלוגס וזה נמי דפריך ליה אב"י לרבה מר"ש פוטרא טעמא דלא עמד בדין הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו מיחייב קרבן שבעה ליקצי אב"י לנפשיה הוואל ופשיטא ליה בצוליהו קנסות דהוי ממון להמחייב כהודאתו ^(ז) וגרסא לפרש דאב"י מספקא ליה אליצא דר"ש לפי שמצינו במשנתנו דלר"ש לא הוי ממון להורישו לבניו להכי מצעיא ליה אי לא חשיב נמי לר' שמעון ממון לענין קרבן שבעה והודאה אי לאו ואחריוויי מצעיא ליה כדגרסינן בכל הספרים דהא כהא תליא דאי מיחייב כהודאתו אם כן כבר ליה ממונא ומיחייב קרבן שבעה ואי מיפטר כהודאה אם כן לאו מדיי כבר ליה ולכך הוצרך רבה לקמן לשנוי כי קאמינא ממון הוי להורישו לבניו דלא מצי למימר ממון הוי להמחייב כהודאה דהא מדפטר ליה מקרבן שבעה מכלל דאי מודה מיפטר ולקמן דאמר אב"י הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו הכי פי' הא עמד בדין ובגרה ומתה דמינה ירית מיחייב קרבן שבעה: **אמר ל"ה ממונא** הוי ומיחייב ע"ייה קרבן שבועה. וה"ה דאי מודה ביה מיחייב דהא כהא תליא איש שמוחקין ומיחייב עליה קרבן שבעה דהא לקמן קאמר רבה כי קאמינא ממונא הוי להורישו לבניו ^(ז) ולא גרסינן אלא ממונא הוי ולא פי' עד לצקוף דלענין להורישו לבניו קאמר ואומר רבינו יתחק דאין למוחקו בשביל כך דהא למאי דמסיק כי קאמר רבה בשאר קנסות הדר ביה דמעיקרא השיב לאב"י דממונא הוי הקנס דלזונס ופימיו וגרסא לרבינו יתחק דרבה קיבל מרצותיו דממונא הוי והשיב לו תחילה לענין קרבן שבעה וכשתסר לו אב"י חזר צו ואמר לא לענין קרבן קבלתי דממון הוי אלא לענין להורישו לבניו וכן משמע דכששוב הקשה לו ממתני' אמאי קשו צה עשרים ותרתינ שנין הוה ליה לחזור מדבריו אלא ודאי מרצותיו קבל: **הפלת את שיני וסימית את עיני**. וא"ת מה ייחוד כלי שייך גבי עבד דהא מיד כשהפיל את שינו קנה העבד עצמו דגבי עבד גלי רחמנא שזכה בעצמו מיד כשיפיל שינו כדאמר' במרוצה (ב"ק דף עד. ושם) ותו לא הוי קנס ואין לומר כגון שהפיל שינו וסימא את עינו דיוצא בשינו ונתן לו דמי עינו ומייחד לו כלי על דמי עינו או שתבעו על מעשה ידיו ומייחד לו כלי על זה דסימא את עינו אין גריך ייחוד דאין ייחוד גדול מזה שהרי העבד תובע את גופו מרצו שישחררנו ויכתוב לו גט שחרור ואם תאמר פשיטא דלא מיחייב קרבן שבעה על העבד דאפילו רבי אליעזר דדריש רבוי ומיעוטי ומרבה קרקעות לשבעה לענין קרבן שבעה פוטר בפרק שבעת הפקדון (שבעות לו:) דדריש מכל ולא כל והוא הדין בעצדים ויש לומר דאע"ג דצקרקעות אין קרבן בעבד יש קרבן דהכי נמי אשכחן רבי מאיר דאית ליה דאין נשבעין על הקרקעות ועל העצדים כצירא ליה דנשבעין כדאמרין כהשואל (בבא מיעזע דף ק:.)

עליו הרשאה ולא להקדישו אבל האב מוריש חבלותיו לבניו וגם הבת לאחיה שחורשו הוא וזכה בכל זכותו של אב והרי הוא תחתיו חוץ מן הקנס שאינו חשוב ממון מפני שיכול להודות בו ולהפטר והכא שאינו מוריש האב לבניו משום (דקאמרה בת) דהן שלה ואין אדם מוריש זכות בתו לבניו:

מב. פרק רביעי כתובות

לאביה נמי פשיטא מדקא יהיב מפתה. אע"ג דאיכא למימר דהא דמחייבין מפתה היינו צקנטה דלא שייך צה מחילה וכדרבנן דאמרי יש קנס במקום מכר מ"מ משמע ליה דנענרה איירי דפשטא דמתני' אאלו נערות דרישא קאי: **רבי שמעון פוטר שאינו משלם קנס ע"פ עצמו**. תימה לר"י תיפוק ליה דאפי' בעושק והלואה גופייהו דכתיבי צקרא לא מיחייב קרבן אלא כשייחד לו כלי להלוואתו ולעושו קו (ב"מ דף מה). וכלן צקנס מה ייחוד שייך כלן דמיירי בלא עמד בדין דבעמד איבעיא ליה לאב"י בסמון ואומר ר"י כגון שייחד לו כלי כך לכשיעמוד בדין צב"ד וימחייב לו יהא כלי זה מיוחד לו לגבות ממנו דמי אונסו וא"ת וכי ינמא דסבר ר"ש דלדס מקנה דבר שלא צא לעולם דאפי' אח"ל דלס אמר כלי זה יהא שכן אם ירדו גשמים היוס דחשיב דבר צא לעולם היינו משום דכלי שנותן לו הוה בעולם וזהו צו למפרע כשירדו גשמים והא דקאמר אם ירדו תנאה בעלמא הוה אכל הכא אין נתן לו הכלי מיד אלא שמייחדו לו לגבות הימנו קנס אם יתחייב כשיעמוד בדין והא לא צא לעולם הוה וכ"ת הי"ז א"כ נחשביה כהדי הנך תנאי דחשיב בפרק האומר צקדושין (דף סג: ושם) דסצירא לכו אדס מקנה דבר שלא צא לעולם דהא י' פריך נמי התם ונחשוב נמי ר"ע ואורי' דר"ש חדא ועוד קאמר חדא דייחוד אינו מועיל דשלצ"ל הוה דאינו מתחייב כלל אלא משעת העמדה בדין ואילך ועוד אפי' קונה בייחודו אין כלל כפירת ממון שאין משלם קנס ע"פ עצמו ואי מודה מיפטר ^(ז) ונרבנן אית לכו דאדס מקנה דשלצ"ל ולא מייתי התם אלא אותן תנאים שהזכירו שםס': **ונשבע** והודה דר"ש מהו. ק"ק דבהך מתניתין לא פליגי

כא"כ תבע היה עטור לרבנן כמו לר"ש א"כ אמאי צעי אליצא דר"ש טפי מלרבנן דה"ר הוה מני למצעי לרבנן אם פירש דקנס קא תבע ואההיא כרייתא דמייתי בסמון היה לו לקבוע צעיתו לר"ש: **אך דלמא אע"ג דעמד בדין קנסא הוא ומודה בקנס פטור**. כן כתבו בכל הספרים אכל צקונטערס פירש או דלמא אע"ג דעמד בדין ואי מודה ביה מיחייב אפילו הכי לא מיחייב קרבן שבעה כיון דעיקרו קנס ולא הוי דומיא דפקדון דקרא משמע מתוך פירושו דפשיטא ליה לאב"י שהוא ממון לכל שאר דברים היכא דעמד בדין לשלם על פי עצמו או להורישו לבניו דמאי שנא ולא מיבעיא ליה אלא לענין קרבן שבעה דווקא משום דכתיב וכחש דכתיב דעיקרו דעיקרו ממון כדפי' וההיא דלקמן דחקו לפרש כן דפריך אב"י בסוף הסוגיא אממתי דר"ש פוטר כו' וקאמר טעמא דלא עמד בדין הא עמד בדין דע"פ עצמו כו' משמע דפשיטא ליה לאב"י היכא דעמד בדין דהוי ממונא וקשה שגריך למחוק הספרים ועוד דאדפריך ליה אב"י לרבה דהוי ממונא הוי להורישו לבניו כו' תקשי ליה לנפשיה דאב"י גופיה מודה דהוי ממון לכל דבר אלא דמצעיא ליה דווקא לענין קרבן שבעה כדפי' ועוד אמאי אינטריך לשנוי כי קאמר רבה בשאר קנסות ינמא דצקנס דלזונס נמי קאמר רבה דהוי ממון להמחייב פוטרא כשעמד בדין דהא אפי' בסוף הסוגיא פשיטא ליה לאב"י דהוי ממון לענין שמתחייב בעמיתו כדלוגס וזה נמי דפריך ליה אב"י לרבה מר"ש פוטרא טעמא דלא עמד בדין הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו מיחייב קרבן שבעה ליקצי אב"י לנפשיה הוואל ופשיטא ליה בצוליהו קנסות דהוי ממון להמחייב כהודאתו ^(ז) וגרסא לפרש דאב"י מספקא ליה אליצא דר"ש לפי שמצינו במשנתנו דלר"ש לא הוי ממון להורישו לבניו להכי מצעיא ליה אי לא חשיב נמי לר' שמעון ממון לענין קרבן שבעה והודאה אי לאו ואחריוויי מצעיא ליה כדגרסינן בכל הספרים דהא כהא תליא דאי מיחייב כהודאתו אם כן כבר ליה ממונא ומיחייב קרבן שבעה ואי מיפטר כהודאה אם כן לאו מדיי כבר ליה ולכך הוצרך רבה לקמן לשנוי כי קאמינא ממון הוי להורישו לבניו דלא מצי למימר ממון הוי להמחייב כהודאה דהא מדפטר ליה מקרבן שבעה מכלל דאי מודה מיפטר ולקמן דאמר אב"י הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו הכי פי' הא עמד בדין ובגרה ומתה דמינה ירית מיחייב קרבן שבעה: **אמר ל"ה ממונא** הוי ומיחייב ע"ייה קרבן שבועה. וה"ה דאי מודה ביה מיחייב דהא כהא תליא איש שמוחקין ומיחייב עליה קרבן שבעה דהא לקמן קאמר רבה כי קאמינא ממונא הוי להורישו לבניו ^(ז) ולא גרסינן אלא ממונא הוי ולא פי' עד לצקוף דלענין להורישו לבניו קאמר ואומר רבינו יתחק דאין למוחקו בשביל כך דהא למאי דמסיק כי קאמר רבה בשאר קנסות הדר ביה דמעיקרא השיב לאב"י דממונא הוי הקנס דלזונס ופימיו וגרסא לרבינו יתחק דרבה קיבל מרצותיו דממונא הוי והשיב לו תחילה לענין קרבן שבעה וכשתסר לו אב"י חזר צו ואמר לא לענין קרבן קבלתי דממון הוי אלא לענין להורישו לבניו וכן משמע דכששוב הקשה לו ממתני' אמאי קשו צה עשרים ותרתינ שנין הוה ליה לחזור מדבריו אלא ודאי מרצותיו קבל: **הפלת את שיני וסימית את עיני**. וא"ת מה ייחוד כלי שייך גבי עבד דהא מיד כשהפיל את שינו קנה העבד עצמו דגבי עבד גלי רחמנא שזכה בעצמו מיד כשיפיל שינו כדאמר' במרוצה (ב"ק דף עד. ושם) ותו לא הוי קנס ואין לומר כגון שהפיל שינו וסימא את עינו דיוצא בשינו ונתן לו דמי עינו ומייחד לו כלי על דמי עינו או שתבעו על מעשה ידיו ומייחד לו כלי על זה דסימא את עינו אין גריך ייחוד דאין ייחוד גדול מזה שהרי העבד תובע את גופו מרצו שישחררנו ויכתוב לו גט שחרור ואם תאמר פשיטא דלא מיחייב קרבן שבעה על העבד דאפילו רבי אליעזר דדריש רבוי ומיעוטי ומרבה קרקעות לשבעה לענין קרבן שבעה פוטר בפרק שבעת הפקדון (שבעות לו:) דדריש מכל ולא כל והוא הדין בעצדים ויש לומר דאע"ג דצקרקעות אין קרבן בעבד יש קרבן דהכי נמי אשכחן רבי מאיר דאית ליה דאין נשבעין על הקרקעות ועל העצדים כצירא ליה דנשבעין כדאמרין כהשואל (בבא מיעזע דף ק:.)

עליו הרשאה ולא להקדישו אבל האב מוריש חבלותיו לבניו וגם הבת לאחיה שחורשו הוא וזכה בכל זכותו של אב והרי הוא תחתיו חוץ מן הקנס שאינו חשוב ממון מפני שיכול להודות בו ולהפטר והכא שאינו מוריש האב לבניו משום (דקאמרה בת) דהן שלה ואין אדם מוריש זכות בתו לבניו:

עין משפט ור מוצה

ג א מ"י פ"ח מהלכות שבעות הלכה ג:
ד ב מ"י סס ומ"י פ"ב מכל' נערה הל' יב:
ה ג מ"י פ"ז מהלכות שבעות הל' ב ג סגג לאין רמח:

מוסף רש"י

שאינו משלם קנס על פי עצמו. וכיון דאי אורי לא מחייב לשלמי, כי כבר נמי לא ממונא קא כפר ליה (שבועות לו:). אבל משלם בושת ופגם ע"פ עצמו. הילכך ממונא כפריה, ובגמרא מפרש פלוגמיהו (סו).

תוספות רי"ד (המשך)

ואמר אצ"פ שומדה בדין ונתחייב לתת לאב כב"ד ע"פ עדים ששוב אין יכול להודות ולהפטר עדיין לא זכי בהן האב ואף על גב דבכל קנסא דעלמא מודה ר' שמעון דמשעה שעמד עליו בדין ששוב א"י להפטר בהודאתו הוי ממון ומורישו לבניו הכא פליג שמעון דכתיב ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה לא ונתה תורה לאב אלא משעת נתינה וכי"ז שלא באו ליד אב [הם] של בתו הכל הקנס והבושת והפגם והצער. ואם מת האב אינו של אחים אלא של עצמה ואין הלי' כר"ש שהוא יחיד אלא כת"ק דמשעה שעמד עליוהן בדין ונתחייב לו וזה כהן ואם מת האב הן של אחין: מעשה ידיו של אונסו שמתבטלת מחמת הצער אצ"פ שלא גבתה מן המאנס כשמת האב ה"ה של אלו להורישו לאחים כבושת ופגם וממונא הוא פי' וה"ה נמי לרבנן אצ"פ שלא עמדה בדין עליהם ומת האב ה"ה של אחים משעשה שבאו לעולם וזה כהן האב ומורישן לבניו. ופי' המורה ולא דמי לקנס דלא הוי ממון עד עמוד בדין ויעידוהו דהא אי מודי מיפטר ואינו גיל דבושת ופגם וצער אינו קנס ואפי"ה תנן במתני' שאם לא עמדה בדין עליוהן לא וזה כהן האב ואצ"ג דאילו מודה בהו לא מיפטר. וטעמא דמילתא גיל אצ"פ שיהן ממון כיון שגריך לפמוד עליוהן בדין שהרי הן צריכין שומת ב"ד ובלא בי"ד לא יחייב ליה לא וזה כהן ולא יקראו ממונו עד עמוד בדין עליהם ועד שלא יעמוד בדין עליהם הן של בת אבל מעשה ידיו ומציאתה שאין צריך לעמוד בדין אצ"פ שהוא יכול להוציאו עליהן דמסתמא פרע ל' וכל כפר ל' וזה כהן האב מיד וה"ו אמרי' בפ"ה אמרי נהרדעא לא כתבינן אורכתא אמטלטלי דכפרי' וה"ו אמרי' לבבי הקדש דכל מטלטלי דכפריה אצ"פ שהוא יכול להוציאו בדיינים אם הקדישו בעליו אינו מוקדש עד שלא יתייחב לו והלכך בבושת ופגם נמי אצ"פ שממון הן כיון דמסתמא לא יחייב ליה אלא ע"פ ב"ד והו"ל ממון שגריך להוציא בדיינים אינו ממון לא להורישו מבחו לבניו ולא לכתוב